Jaarplan basisvaardigheden Kerkrade 2022

Lzeen en shicrejvn is niet voor iereeden vezlafnek-sprend.

1. Inleiding

Lezen, schrijven, rekenen en omgaan met de computer zijn basisvaardigheden. Deze vaardigheden heb je nodig om te kunnen mee te kunnen doen in de samenleving. Als je over voldoende basisvaardigheden beschikt, heb je meer kansen dan mensen die niet over deze vaardigheden beschikken. Als lezen en schrijven moeilijk gaat, spreken we over laaggeletterdheid. Als ook rekenen of omgaan met de computer een probleem is, spreken we over lage basisvaardigheden.

In 2019 is wetenschappelijk onderzoek gedaan naar laaggeletterdheid onder mensen in de leeftijd tussen 16 en 65 jaar (zie www.geletterdheidinzicht.nl). Kerkrade telt circa 24.000 inwoners in deze leeftijdsgroep. Uit het onderzoek bleek dat 25% (circa 6.000 inwoners) laaggeletterd is en 32% (circa 7.680 inwoners) lage basisvaardigheden heeft. Uit onderzoek in 2017 van Cubiss bleek dat 21,5% van de Limburgers ouder dan 65 jaar laaggeletterdheid is.

Omdat we het belangrijk vinden dat iedereen kan meedoen, zetten we in op het verbeteren van basisvaardigheden van inwoners die moeite hebben met basisvaardigheden. In dit plan beschrijven we de landelijke kaders, het regionale plan van aanpak en het jaarplan Kerkrade 2022. Het jaarplan 2022 is samen met de lokale partners opgesteld en is een vervolg op het jaarplan 2021.

2. Landelijke kaders

2.1 Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB)

Door de Wet educatie en beroepsonderwijs (afgekort de WEB) ontvangen regio's middelen voor het organiseren van onderwijs aan inwoners die onvoldoende basisvaardigheden hebben.

In Nederland zijn er drie soorten onderwijs aan volwassenen met lage basisvaardigheden:

1. **Formeel onderwijs**: Formeel onderwijs wordt gegeven door een docent met een onderwijsbevoegdheid. De lessen worden afgerond met een examen en leidt tot een erkend diploma.
2. **Non-formeel onderwijs**: Non-Formeel onderwijs wordt gegeven door een docent, eventueel ondersteund door vrijwilligers. De lessen worden afgerond met een toets en leiden tot een certificaat of bewijs van deelname.
3. **Informeel onderwijs**: onderwijs of begeleiding gericht op ontwikkeling door een vrijwilliger in een niet-schoolse omgeving, zonder afrondende toets.

We kennen in Nederland twee soorten taalniveaus: de internationale indeling en de Nederlandse indeling. De internationale indeling (ABC) is voor mensen waarbij Nederlands de tweede taal is (de NT2-doelgroep). De Nederlandse indeling (1 t/m 4F) is voor mensen waarbij Nederlands de eerste taal – oftewel de moedertaal - is (de NT1-doelgroep). Voor rekenen en omgaan met de computer wordt ook gewerkt met de Nederlandse indeling 1 t/m 4F.

NT2	A1	A2	B1	B2	C1
NT1		1F	2F	3F	4F
Uitleg	Eind groep 4 basisonderwijs	Eind basisonderwijs	Eind VMBO/ MBO3	Eind HAVO/ MBO4	Eind VWO

Er zijn drie belangrijke regels voor WEB-onderwijs:

1. WEB-onderwijs bestaat altijd uit formeel of non-formeel onderwijs voor taal, rekenen of omgaan met de computer. Informeel onderwijs betalen gemeenten uit een eigen budgetten.
2. WEB-onderwijs is voor mensen die taalniveau B1 of 2F nog niet hebben. Voor rekenen en omgaan met de computers betekent dit dat zij niveau 2F nog niet hebben.
3. WEB-onderwijs is voor mensen die geen inburgeringsplicht (meer) hebben.

Tot nu toe maakten veel mensen die ingeburgerd waren gebruik van de WEB-trajecten. Vaak maakten zij hun inburgeringsexamen op taalniveau A2 uit angst voor een studieschuld. Vanaf 1 januari 2022 gaat de nieuwe Wet Inburgering in. Het doel wordt dat inburgeraars taalniveau B1 halen. De verwachting is daarom dat er over een paar jaar minder inburgeraars gebruik hoeven te maken van WEB-trajecten.

2.2 Samen aan de slag voor een vaardig Nederland

Het Rijk heeft in 2019 nieuw landelijk beleid opgesteld onder de naam 'Samen aan de slag voor een vaardig Nederland'. Het beleid is opgesteld voor de periode 2020 tot en met 2024. Het beleid heeft drie doelstellingen:

1. Meer mensen bereiken met een aanbod op maat, vooral de groep met Nederlands als moedertaal;
2. Weten wat werkt: investeren in kwaliteit;
3. Samen aan de slag onder regie van gemeenten.

3. Plan van aanpak Basisvaardigheden Zuid-Limburg 2020-2024

In de WEB staat opgenomen dat elke regio een plan van aanpak moet opstellen. De regio Zuid-Limburg heeft in 2020 het Plan van Aanpak basisvaardigheden Zuid-Limburg 2020-2024 opgesteld. Dit plan is geschreven door vertegenwoordigers van gemeenten, Vista College en Stichting Lezen en Schrijven en is afgestemd met de maatschappelijke partners van het Bondgenootschap Geletterdheid Parkstad (BGP) en de coalities laaggeletterdheid Westelijke Mijnstreek en Maastricht-Heuvelland. De gemeente Heerlen treedt op als contactgemeente en budgetbeheerder. Het regionale plan is in november 2020 door de gemeenteraad van de centrumgemeente Heerlen vastgesteld. De gemeenteraad van Kerkrade is hierover in het maart 2021 geïnformeerd.

3.1 Regionale beleidspijlers

Het Plan van Aanpak basisvaardigheden Zuid-Limburg 2020-2024 bevat vijf beleidspijlers, te weten:

1. het voorkomen van laaggeletterdheid bij kinderen (preventie);
2. zorgen dat zoveel mogelijk mensen kunnen meedoen (inclusie);
3. het opsporen van inwoners met beperkte basisvaardigheden;
4. meer mensen met Nederlands als moedertaal laten starten met onderwijs voor volwassenen;
5. het verhelpen van beperkte basisvaardigheden bij volwassenen door middel van scholing.

3.2 Regionale doelstellingen

De regio Zuid-Limburg streeft in de periode 2020-2024 de volgende doelstellingen na (in de jaarplannen worden de doelstellingen nader gespecificeerd):

1. We zetten ons in om laaggeletterdheid bij kinderen te voorkomen;
2. We hebben meer taalambassadeurs;
3. We krijgen de mensen beter in beeld die Nederlands als moedertaal hebben en basisvaardigheden missen;
4. We werken in Zuid-Limburg als gemeenten samen met organisaties en bedrijven aan het verstevigen van de basisvaardigheden bij mensen die dat nodig hebben;
6. We geven les in basisvaardigheden op een manier die past bij de interesses van mensen die volwassenenonderwijs nodig hebben;
7. Minimaal 70% van de deelnemers van formeel onderwijs heeft na afloop van het WEB-traject een hoger niveau in taal, rekenen of computervaardigheden;
8. Deelnemers aan non-formeel onderwijs kunnen beter meedoen op het werk of privé;
9. We halen meer resultaten met het beleid.

In het regionale jaarplan 2021 zijn de volgende meetbare doelstellingen geformuleerd:

1. Er zijn 15 taalambassadeurs inzetbaar: hiervoor is het nodig om tenminste 8 nieuwe taalambassadeurs op te leiden;
2. Alle 16 gemeenten hebben aandacht voor eenvoudige taal;
3. We organiseren minimaal 3 activiteiten voor bewustwording bij bedrijven over nut van eenvoudige taal;
4. Er zijn 175 doorverwijzingen naar formele WEB-trajecten;
5. 200 inwoners met Nederlands als moedertaal (NT1) volgen een WEB-traject;
6. 70% van de deelnemers van formele WEB-trajecten heeft een taalverhoging;
7. Deelnemers van non-formeel onderwijs kunnen beter meedoen op het werk en in de wijk.

4. Jaarplan Basisvaardigheden Kerkrade 2022

Gemeenten kunnen op basis van het regionale plan van aanpak een lokaal jaarplan maken. Op deze manier ontstaat er verbinding tussen het regionale plan en de lokale implementatie. Basisvaardigheden sluit aan op andere (lokale) beleidsonderwerpen zoals onderwijs, participatie en inclusie. De aanpak van laaggeletterdheid valt of staat met een goede samenwerking tussen betrokken partners. Daarom hebben we in Kerkrade het Kernteam Laaggeletterdheid. In dit kernteam zijn de gemeente, de bibliotheek, VISTA College, Impuls en Stichting Lezen en Schrijven vertegenwoordigd. Het kernteam stemt minimaal 8 keer per jaar onderling de activiteiten op elkaar af. De samenwerking is vastgelegd in de Samenwerkingsovereenkomst Basisvaardigheden Kerkrade 2022-2025. Voor doorverwijzing naar activiteiten maken we gebruik van het Productenboek Basisvaardigheden Kerkrade.

Pijler 1: Het voorkomen van laaggeletterdheid bij kinderen (preventie)

Bibliotheek

1. Doelgroep 0-4 jaar:
   - boekstart: na de geboorte ontvangen alle ouders een waardebon voor een koffertje met een voorleesboekjes. Dit koffertje kunnen ouders in de bibliotheek ophalen en ouders kunnen tegelijkertijd hun kind gratis lid maken. Een leesconsulent gaat wekelijks naar het consultatiebureau om (aanstaande) ouders te informeren.
   - Taalvoutjes en sgool: Een maandelijkse bijeenkomst om laagtaalvaardige ouders samen met hun kinderen van 1 tot 4 jaar enthousiast te maken voor taal. De activiteiten zijn gericht op taalstimulering in de gezinssituatie. De activiteiten zijn bij de bibliotheken of scholen.
2. Doelgroep 4-12 jaar:
   - introductiebezoeken: De groepen 1 en 2 kunnen samen met hun leraar de bibliotheek bezoeken en kinderen kunnen per direct lid worden.
   - Leesconsulten: Scholen kunnen een leesconsulent inzetten om leesplezier en leesbevordering in de klas te stimuleren.
   - Nationale voorleesdagen: onderdeel hiervan is de prentenboekenkist voor kinderen uit de groepen 1 t/m 3.
   - Kinderboekenweek: in aansluiting op de landelijke campagne volgt er een divers programma met voorstellingen en activiteiten, deels met de ouders samen.
   - leesoffensief: een project voor jongens tussen de 8 en 11 jaar in samenwerking met scholen. Het doel is om het leesplezier bij jongens te bevorderen via spannende en stoere thema's, zodat zij vaker en met meer plezier een boek gaan lezen (noot: financiering 2022 nog onzeker).
   - Ambitie: een taalprogramma ontwikkelen voor scholen rondom de schijf van 5 basisvoorwaarden in combinatie met een programma voor laagtaalvaardige ouders en kennissessies voor docenten.
3. Doelgroep 12-18 jaar:
   Informatie en ontwikkelplein (IOP) voor jongeren: minimaal 60 leerlingen volgen workshops op het gebied van basisvaardigheden. Een van de workshops is "Doe je digiding". In deze workshop maken jongeren kennis met digitale overheidsdiensten en leren ze zelfstandig gebruik te maken van deze diensten.

Gemeente en partners

4. Vroeg- en Voorschoolse Educatie (VVE): kinderen van 2-4 jaar met een taal- of ontwikkelingsachterstand mogen 12,4 uur per week gedurende 52 weken per jaar deelnemen aan VVE (960 per uur 1,5 jaar). Er wordt preventieve logopedie geboden op de VVE-locaties en er is overleg tussen de pedagogisch VVE-medewerker en de basisschool voor een warme overdracht. Daarnaast is er periodiek overleg tussen het consultatiebureau, kinderopvangorganisatie en de gemeente en in het knooppuntoverleg tussen kinderopvangorganisatie, basisscholen en de Jeugdgezondheidszorg.

Pijler 2: Zorgen dat zoveel mogelijk mensen kunnen meedoen (inclusie)

Bibliotheek

1. Informatie en ontwikkelplein (IOP): Het IOP biedt inwoners hulp aan met informatie en workshops. Inwoners kunnen er terecht met vragen op verschillende levensdomeinen. De gratis activiteiten bestaan uit individuele voorlichting, inloopspreekuren en workshops. De activiteiten dragen bij aan de zelfredzaamheid. Het IOP is elke vrijdag van 10:00 tot 12:00 open.
2. Informatiepunten Digitale Overheid (IDO): Bij het IDO kunnen inwoners tijdens spreekuren terecht met hun vragen over de digitale overheid. Als bezoekers over onvoldoende basisvaardigheden beschikken worden ze doorverwezen naar het aanbod van het (Digi)Taalhuis. Het IDO is elke vrijdag van 10:00 tot 12:00 open.

Gemeente

3. Werkgroep Duidelijke taal: De werkgroep zorgt binnen de gemeente voor bewustwording van het gebruik van duidelijke taal. Ook gaat de werkgroep aan de slag met het vereenvoudigen van brieven, beschikkingen en andere communicatie. Daarnaast worden er workshops duidelijke taal georganiseerd voor medewerkers.

Pijler 3: Het opsporen van inwoners met beperkte basisvaardigheden

Gemeente en partners

1. Taalmeter: De taalmeter wordt standaard ingezet in het poortproces voor een uitkering.
2. Trainingen: Consulenten Werk- en Inkomen worden getraind in het herkennen en het doorverwijzen.
3. Project Voor ’t zelfde geld: Medewerkers van Impuls en vrijwilligers van SchuldHulpMaatje krijgen trainingen in het herkennen van laaggeletterdheid, bespreekbaar maken en doorverwijzen (dit project is in samenwerking met de bibliotheek en Stichting Lezen en Schrijven).

Pijler 4: Meer mensen met Nederlands als moedertaal laten starten met volwassenonderwijs

Bibliotheek

1. Taalcafé: Inwoners die moeite hebben met de Nederlandse taal ontmoeten elkaar en gaan aan de hand van thema’s aan de slag met taal (denk aan gezondheid, wonen en geld). Het taalcafé vindt 1 keer per maand plaats in de HuB.Bibliotheek en ’t Westhoes. Minimaal 30 inwoners nemen deel aan de taalcafés.
2. Leeskringen: Voor mensen die moeite hebben met lezen en schrijven worden leeskringen georganiseerd. Bij aanvang in 2022 zijn er 4 leeskringen met circa 6 à 7 deelnemers.

Gemeente en Bondgenootschap Geletterdheid Parkstad (BGP)

3. Camouflagecursussen: Vanuit het project Letterliefde Parkstad wordt in 2022 in de wijken Erenstein en Rolduckerveld een camouflagecursus ontwikkeld. Minimaal 20 inwoners komen dankzij de cursussen op informele wijze in aanraking met taalactiviteiten.
4. Werkgeversaanpak: De gemeente steunt het BGP in de subsidieaanvraag en de uitvoering van de Werkgeversaanpak laaggeletterdheid Parkstad. Een projectleider verzorgt presentaties bij werkgevers, legt het belang uit van herkennen en doorverwijzen laaggeletterdheid en legt het belang uit van het gebruik van duidelijke taal. In de aanvraag staan de volgende beoogde resultaten benoemd: 20 presentaties bij werkgevers, 60 adviesgesprekken bij werkgevers, 6 werkgevers laten medewerkers de training herkennen laaggeletterdheid en doorverwijzen volgen en 3 werkgevers verwijzen werknemers door naar formele of informele onderwijsactiviteiten.

Pijler 5: Het verhelpen van beperkte basisvaardigheden bij volwassenen door middel van scholing

VISTA College

1. Formeel onderwijs: Minimaal 25 inwoners worden doorverwezen naar formele WEB-trajecten. Minimaal 70% van de deelnemers heeft na afloop van het traject een hoger niveau in taal, rekenen of digitale vaardigheden.
2. Taalgroepen in de wijk: Minimaal 30 inwoners nemen deel aan de taalgroepen in de wijken Noord (Socio Eygelshoven), West (Westhoes) en Oost (Catharina hoes). Minimaal 70% van de deelnemers heeft na afloop van het traject een hoger niveau behaald.

Bibliotheek

3. Taalhuis: Het taalhuis is een plek in de bibliotheek waar inwoners, onder begeleiding van taalvrijwilligers, aan slag kunnen met het verbeteren van basisvaardigheden. Minimaal 90 inwoners maken gebruik van de diensten van het taalhuis.
4. Digitale vaardigheden: De bibliotheek organiseert wekelijkse Klik & Tikcursussen in de Hub.Bibliotheek, Bibliotheek Eygelshoven en ’t Westhoes. Minimaal 35 inwoners nemen deel aan cursus.

Impuls

5. Nederlandse les: Met de inzet van een taalvrijwilliger wordt in een beginnersgroep- en een gevorderde groep aandacht besteed aan taal, waarbij de focus ligt op spreekvaardigheden. De activiteiten zijn in het Sjevemethoes en de intentie is ook om activiteiten te starten in Bleijerheide (’t Patronaat).

Empowermenttrainingen

In 2021 hebben de bibliotheek, Impuls en VISTA college subsidie ontvangen (vanuit de regio en de gemeente Kerkrade) voor het uitvoeren van empowermenttrainingen voor vrouwen die in bestand zitten. De trainingen sluiten aan op de pijlers 2 t/m 5. Met het programma werken vrouwen aan het vergroten van kansen. Het programma helpt vrouwen zich te oriënteren, zelfvertrouwen te ontwikkelen, mogelijkheden te verkennen en eerste stappen te zetten in het realiseren van ambities op het gebied van werk en/of scholing. De deelnemers worden aangedragen door consulenten Werk en Inkomen van de gemeente. Aan de pilot (juni 2021 t/m februari 2022) doen 60 tot 80 vrouwen mee. Bij een vervolgsubsidie in 2022 stromen 40 nieuwe deelnemers in en is er een vervolgtraject voor 40 deelnemers uit de eerdere pilot. Het doel is dat minimaal 70% van de deelnemers progressie laat zien door middel van de monitor sociale inclusie.

5. Monitoring

We gaan op de volgende manieren doelstellingen en activiteiten monitoren:

- De Kerngroep Laaggeletterdheid bespreekt minimaal 8 keer per jaar met elkaar de stand van zaken en stuurt bij waar nodig.
- De Kwartaalrapportages van VISTA-college geven inzicht in het aantal deelnemers en de progressie bij formele WEB-trajecten.
- De Halfjaarlijkse rapportages van het VISTA-college geven inzicht over aantal deelnemers in de taalgroepen in de wijk en de progressie bij deelnemers.
- De bibliotheek geeft in halfjaarrapportages inzicht in het aantal activiteiten en deelnemers.
- De Monitor Sociale Inclusie zetten we in om te kijken hoe non-formele en informele onderwijsactiviteiten bijdragen aan de participatie van deelnemers.
- De inzet van de taalmeter geeft inzicht in het aantal indicaties laaggeletterdheid en het aantal doorverwijzingen.
- Aan het einde van 2022 stellen we een jaarverantwoording en een jaarplan 2023 op.